

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ
ARQUEOLÒGICA REALITZADA ALS VILASSOS,
AL SECTOR 5 DEL SISTEMA
DE REGADIU SEGARRA-GARRIGUES**

**Tàrrega (Urgell)
27-29 d'octubre de 2008**

**Promotor
Aigües Segarra-Garrigues (ASG)**

**Realització
Arqueociència Serveis Culturals SL**

**Direcció tècnica:
Òscar Trullàs Ledesma**

Novembre de 2008

FITXA TÈCNICA

LLOC DE LA INTERVENCIÓ: Els Vilassos

MUNICIPI i COMARCA: La Figuerosa (Tàrrrega), l'Urgell.

DATES DE LA INTERVENCIÓ i NUMERO D'EXPEDIENT:

La intervenció es realitzà entre els dies 27 i 29 de 2008. Núm. Exp. 494K121 N-802

COORDENADES UTM: X=348645 m
Y=46157807 m
Z= 383 m

TIPUS D'INTERVENCIÓ: Preventiva, rases de sondeig

PARAULES CLAU: Època romana, rases de sondeig, prospecció arqueològica, els Vilassos, la Figuerosa, Sistema Regadiu Segarra-Garrigues.

DIRECCIÓ TÈCNICA: Òscar Trullàs Ledesma

PLANIMETRIA: Òscar Trullàs

EXECUCIÓ: ARQUEOCIÈNCIA S.C.S.L.

PROMOTOR: Aigües del Segarra-Garrigues

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	-3-
2. SITUACIÓ	-4-
3. MOTIUS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ	-5-
4. METODOLOGIA	-5-
5. TREBALLS REALITZATS	-6-
6. CONCLUSIONS	-26-
7. INVENTARI D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES	-27-
8. BIBLIOGRAFIA	-29-
ANNEX PLANIMÈTRIC	

1. INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria presenta els resultats finals obtinguts arran de la intervenció arqueològica preventiva realitzat als Vilassos, situat prop del nucli urbà de La Figuerosa, Tàrrrega (l'Urgell).

Els treballs, duts a terme entre els dies 27 i 29 d'octubre de 2008, han consistit en l'obertura d'un total d'11 rases de sondeig obertes al llarg de la traça del sistema de regadiu "Segarra-Garrigues", a l'àrea pròxima al jaciment arqueològic dels Vilassos.

En el moment de la realització dels sondejors, la traça de l'obra es trobava marcada sobre el terrenys amb una línia d'estaques, la qual mostrava una lleu variació al tram final en sentit est, respecte la planimetria utilitzada.

Davant els resultats establerts arran de la prospecció superficial de la zona i l'estudi de les cartes arqueològiques de les poblacions veïnes¹ i tenint en compte l'afectació de l'obra al perímetre pròxim a l'esmentat jaciment, es considerà necessària la realització d'un seguit de sondejors preventius.

Fou per aquest motiu, que l'empresa promotora de l'obra, Aigües del Segarra-Garrigues, es posà en contacte amb l'empresa Arqueociència SCSL, qui proposà a l'arqueòleg Òscar Trullàs la direcció dels treballs.

La intervenció arqueològica s'ha dut a terme d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del decret 78/2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic de la Generalitat de Catalunya i el Pla Especial (POUM) de l'any 2003 de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès.

Els resultats finals del seguiment han estat però negatius, sense documentar-se la presència de restes arqueològiques d'interès.

¹ Els treballs de prospecció foren realitzats per l'arqueòleg Marc Piera i Teixidó, de l'empresa Arqueociència SCSL. Els resultats de dita intervenció es troben recollits dins : " Memòria de la prospecció arqueològica a les obres del sector 5 del Sistema de Regadiu Segarra-Garrigues a el Canós i a la Figuerosa. Tàrrrega (l'Urgell), Els Plans de Sió (la Segarra)", Manresa, desembre de 2007.

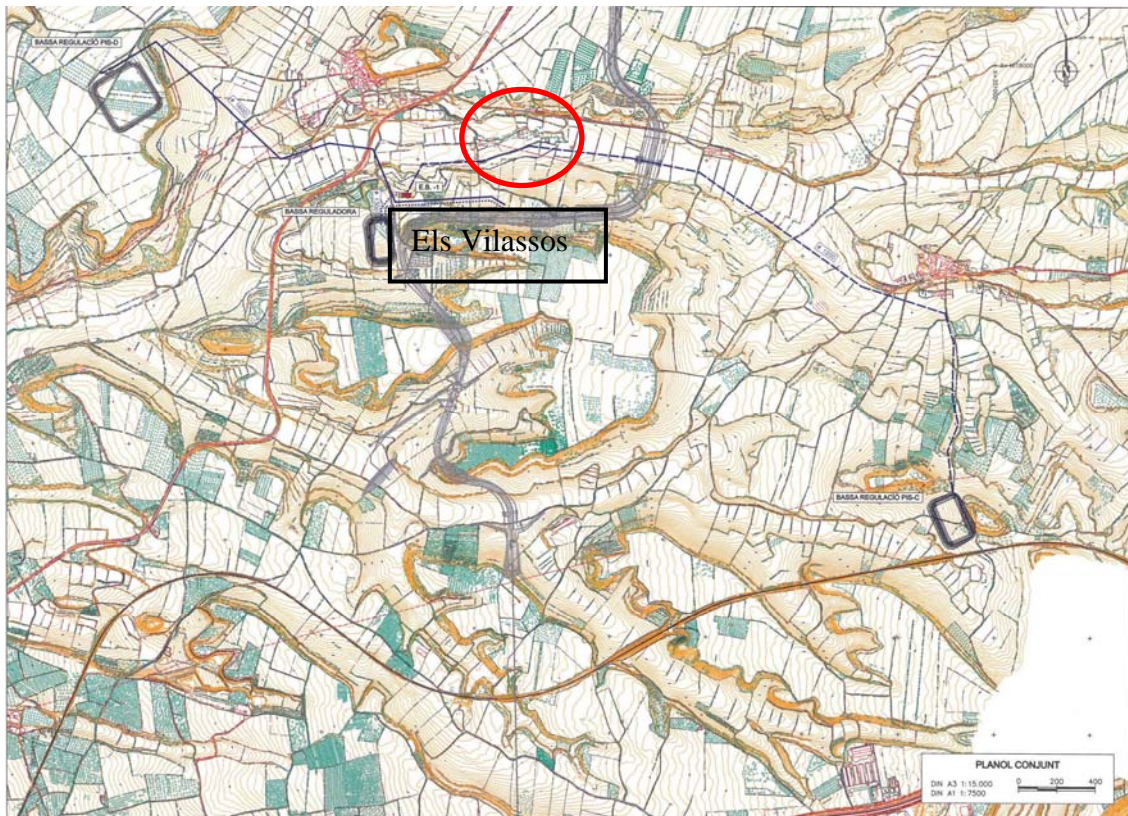
2. SITUACIÓ

La zona del sector 5 del sistema de regadiu “Segarra-Garrigues” es troba situada als termes municipals dels Plans de Sió (La Segarra) i Tarrega (Urgell).

Es tracta d'un sector que comprèn la construcció d'un seguit de canalitzacions amb dues basses reguladores.

En concret el jaciment dels Vilassos s'ubica a prop del nucli de La Figuerosa al terme municipal de Tàrrrega a la comarca de l'Urgell. El jaciment es troba a uns 800 m a l'est del poble de la Figuerosa, a uns 150 m de la carretera local que va de Tàrrrega a Guissona, en el costat dret, en uns camps aplanats per on creua el camí veïnal que va de la Figuerosa a el Canós. Aquest jaciment és de cronologia romana.

Les coordenades UTM dels Vilassos són, X=348645 m , Y=4617807 m, Z= 383 m.

Plànol general del sector 5 del sistema de rec Segarra-Garrigues. El cercle marca la possible zona d'afectació.

3. MOTIUS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Al mes de setembre de 2007 l'empresa Aigües Segarra-Garrigues va encarregar a l'empresa Arqueociència SCSL la realització de la prospecció superficial del sector 5 del Sistema de Rec d'Aigües Segarra Garrigues. Aquesta prospecció realitzada per l'arqueòleg Marc Piera (Arqueociència SCSL) va localitzar diferents punts d'interès arqueològic inclosos a la Carta Arqueològica que conjuntament amb la recollida de materials superficials feien necessària una intervenció arqueològica de caràcter preventiu.

La present intervenció tenia com a objectiu comprovar la possible existència a la zona afectada, de restes arqueològiques relacionades amb el jaciment proper d'època romana dels Vilassos, jaciment catalogat sota la nomenclatura dels Vilassos a la carta arqueològica del municipi de Tàrraga.

Tot i que en el transcurs de la prospecció arqueològica superficial realitzada prèviament a la zona no es va observar cap element d'interès arqueològic ni es recuperaren materials que així ho indiquessin, la proximitat del jaciment dels Vilassos feu que es requerís una intervenció preventiva per determinar la possible afectació de l'obra sobre restes arqueològiques.

4. METODOLOGIA

Aquesta intervenció tenia prevista la realització de diverses rases o cales de sondeig, localitzant-se a l'àrea d'influència del jaciment afectada per la construcció de la canalització. Aquestes cales havien de permetre determinar la potència estratigràfica del subsòl i també la possible existència de vestigis relacionats amb restes històriques.

Els sondejos, un total d'11 rases, s'han efectuat amb l'ajuda d'una màquina retroexcavadora mixta equipada amb una pala de neteja sense pues de 1,50 m d'amplada. El projecte d'intervenció preveia en tot moment la paralització dels treballs amb màquina en el precís moment en que es documentessin vestigis arqueològics, passant a continuació a l'obertura en extensió del possible jaciment per obtenir-ne la planta i la delimitació i neteja de forma manual de les estructures.

Davant els resultats negatius dels 11 sondejos realitzats, els treballs s'aturaven en cada cas en el moment de localització de l'estrat geològic de la zona, compost en aquest cas

per un nivell sorrenc amb fragments petris en elevat estat de fragmentació, nivell molt dur i compactat. Per sota d'aquest primer geològic, es documentà un nivell de tapàs vermellós.

Per altra banda, els sondejos presenten unes mesures variants en la seva llargada, tenint en compte la seva localització i les necessitats de la intervenció. En el cas de l'amplada, aquesta s'ajusta a l'ample de la pala de neteja, 1,5 m.

La localització de les rases es feu seguint la línia de la canalització, marcada per un costat en la planimetria facilitada pels tècnics de l'obra, i per l'altre, tenint la referència de les estakes ubicades sobre el terreny, les quals marquen una petita variació a l'extrem final en sentit est, tot seguint la feixa d'aterrament de dos camps. En aquest cas, el terreny només va permetre la realització d'un sondeig al lateral de la traça de la canalització (sondeig 11).

La intervenció s'adaptà a la metodologia habitual en aquests casos, això significa que, el mètode de registre de les dades utilitzat durant l'excavació fou el proposat per E.C. Harris i per A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciments i de les circumstàncies concretes de l'excavació.

Per al registre objectiu dels elements i estrats exhumats s'ha realitzat una numeració correlativa d'aquests denominats «Unitat Estratigràfica» (UE) que individualitzen uns dels altres. Cada UE té una fitxa on s'indica: la seva ubicació en el context general del jaciment, la seva descripció, la seva cronologia i la seva posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques. Finalment, s'ha incorporat a la present memòria, una llista-resum de les mateixes.

El material gràfic està compost per una planta general de la zona d'afectació on s'ha realitzat la intervenció arqueològica, amb la ubicació de les rases de sondeig realitzades, i per suposat, el material fotogràfic imprescindible per a la constància visual dels treballs realitzats.

5. TREBALLS REALITZATS

La present intervenció arqueològica es va realitzar entre els dies 27 i 29 d'octubre de 2008 als Vilassos, situat prop del nucli de La Figuerosa, a Tàrrrega (l'Urgell), sota la

direcció de l'arqueòleg Òscar Trullàs Ledesma, de l'empresa Arqueociència Serveis Culturals SL.

La intervenció, de caràcter preventiva, preveia l'obertura d'un seguit de rases de sondeig al llarg de la traça de construcció del canal Segarra-Garrigues, concretament al seu pas per la zona de protecció arqueològica pròxima al jaciment arqueològic d'els Vilassos.

Tenint en compte els rebaixos a realitzar, l'afectació que les esmentades obres podien tenir sobre possibles vestigis arqueològics ocults al subsòl i els resultats obtinguts arran de la prospecció prèvia realitzada sobre el terreny, es cregué necessària la realització preventiva de les rases de sondeig en aquest tram.

Les rases de sondeig han estat realitzades amb l'ajuda d'una màquina retroexcavadora mixta equipada amb una pala de neteja sense pues d'1,5 m d'amplada, mesura que es mantindrà en l'amplada de tots els sondejors.

Esmentar també que, un com excavat cada sondeig, documentat i establerts els resultats negatius del mateix, aquest era immediatament tapat de nou per tal d'evitar el perill de caigudes.

Camps de conreu on s'han realitzat les rases de sondeig. Al fons a l'esquerra, zona dels horts.

A les imatges superior i inferior, diversos trams de la zona prospectada

Camps situats a l'extrem est de la zona prospectada

A continuació es presenta un llistat-resum dels sondejos oberts, exposant-se les seves característiques, documentació gràfica dels mateixos i els resultats obtinguts en cada cas (tots ells negatius).

Sondeig 01

La rasa de sondeig 01 presentà unes mesures finals de 6 m de llargada per 1,5 m d'amplada, documentant-se un primer nivell d'aproximadament 1 m de terres vegetals, UE 01, el qual cobria directament l'estrat geològic (UE 02), compost per un nivell de terres sorrenques i graves. En aquest cas, per tal de comprovar que realment estiguéssim davant el nivell geològic, es realitzà un rebaix d'1,5 m, confirmant-se aquest fet amb l'aparició d'un segon nivell de tapàs vermellós. En ambdós casos no es documentaren restes materials d'aportació antròpica.

En aquest punt els treballs es donaren per finalitzats, tapant-se de nou el sondeig.

Inici dels treballs d'obertura del sondeig 01

A la imatge superior, detall del tall estratigràfic

Sondeig 02

Les mesures finals de la rasa de sondeig 02, ubicada a l'est de la 01, foren de 6 m de llargada per 1,5 m d'amplada, documentant-se un primer nivell de 0,60 m de terres vegetals amb ús agrícola, UE 03, i a continuació l'estrat geològic.

Els resultats del sondeig foren de nou negatius.

Els sondejos es realitzaren en una zona ocupada per camps destinats al cultiu del cereal. A la imatge superior, procés d'obertura del sondeig 02.

Aparició de l'estrat geològic al sondeig 02, moment en que es donaren per finalitzats els treballs.

Sondeig 03

La rasa de sondeig 03 fou oberta a l'est del sondeig 02, seguint la traça de la futura canalització, a l'interior del mateix camp de conreu que l'anterior. Aquesta presentà unes mesures finals de 10 m de llargada per 1,5 m d'amplada.

Els treballs s'iniciaren amb l'extracció del nivell UE 03 de terres vegetals, el qual després d'aproximadament 0,80 m donà pas a l'estrat geològic.

Com en la resta de casos, localitzat el nivell geològic, es rebaixà part d'aquest per confirmar que era ja un estrat erm. Els resultats foren negatius, colgant-se de nou el sondeig.

L'obertura del sondeig 03 es realitzà a continuació del sondeig 02, seguint la traça de la futura canalització en direcció est.

La potència rebaixada al sondeig 03 fou d'1,8 m.

Sondeig 04

La rasa de sondeig 04 presentà unes mesures finals de 18 m de llargada per 1,5 m d'amplada i una potència final d'aproximadament 1,40 m.

Aquesta fou oberta al camp annex en sentit est al camp de conreu on s'havien obert els sondejos 02 i 03, a uns 6 m de la rasa 03.

L'extracció amb màquina d'un nivell de terres vegetals de 0,60 de potència (UE 04) donà lloc directament a l'estrat geològic, sense que es documentessin estructures o restes materials d'interès arqueològic.

Tots els sondejos han estat realitzats en una zona ocupada per camps d'ús agrícola, destinats a l'horta i el conreu del cereal. A la imatge, obertura del sondeig 04.

Tenint en compte els resultats obtinguts amb el sondeig i un cop documentat aquest, es procedí a la cobertura del mateix per evitar riscos de caigudes.

Sondeig 05

Les mesures finals de la rasa de sondeig 05, situada entre els sondejors 04 i 06, foren de 15 m de llargada per 1,5 m d'amplada, documentant-se un primer nivell de 0,70 m de terres vegetals amb ús agrícola, UE 04, i a continuació l'estrat geològic. La profunditat final del sondeig fou d'aproximadament 1 m.

Tampoc doncs en aquest cas, es documentaren estructures o restes materials d'interès arqueològic.

A la imatge superior, inici dels treballs d'obertura de la rasa 05. Una vegada obertes les rases, documentades i observats els resultats negatius d'aquestes, eren colgades de nou.

Imatge final del sondeig 05, un cop donats per finalitzats els treballs

Sondeig 06

Aquesta rasa fou oberta entre les cales 05 i 07, dins el mateix camp de conreu, separades aproximadament per 10 m. Presentava unes mesures de 18 m de llargada per 1,5 m d'amplada, i una potència final d'1 m.

L'estratigrafia es mostrà del tot coincident amb la del sondeig 05, documentant-se l'estrat geològic després de 0,70 m de terres vegetals (UE 04). De nou aflorà l'estrat geològic sense presència de restes arqueològiques.

Ambdues imatges mostren el procés d'obertura de la rasa de sondeig 06.

Sondeig 07

Situat entre els sondejos 06 i 08, a 10 m del primer i al mateix camp de conreu que les rases 04, 05 i 06.

Les mesures finals del sondeig foren en aquest cas, de 18 m de llargada per 1,5 m d'amplada i una potència final aproximada de 1 m.

Es documentà únicament un sol estrat de cobertura, l'UE 04, format per terres vegetals destinades superficialment al cultiu del cereal i amb una potència de 0,70 m.. Posteriorment aflorà ja l'estrat geològic. Els resultats foren doncs negatius, cobrint-se de nou el sondeig.

Inici dels treballs d'obertura del sondeig 07. Com mostra la imatge, l'amplada dels sondejos quedà definida per l'amplada de la pala, 1,5 m.

Inici dels treballs d'obertura del sondeig 07.

Sondeig 08

Situada al mateix camp de conreu que els sondejors 09 i 10, a 10 m a l'oest del sondeig 09, i amb unes mesures de 8 m de llargada per 1,5 m d'amplada.

Els treballs s'iniciaren amb l'extracció del nivell de terres vegetals UE 05 (0,60 m), el qual donà pas directament al nivell geològic, sense que en cap moment es documentessin restes d'interès arqueològic. La potència final del sondeig fou d'1m.

Un cop documentat el sondeig, aquest fou novament cobert amb les terres extretes.

Obertura del sondeig 08. Com s'observa a la imatge, les terres eren acumulades al lateral de la rasa per, posteriorment, tapar de nou la rasa.

Detall del sondeig 08 un cop finalitzats els treballs.

Sondeig 09

La rasa de sondeig 09, fou oberta a 10 m a l'est de la cala 08, dins el mateix camp de conreu i seguint la traça de la futura canalització d'aigües. Les mesures finals del sondeig foren de 20 m de llargada per 1,5 m d'amplada i una potència final de 1,60 m.

Presentà la mateixa seqüència estratigràfica que l'anterior, amb el nivell de terres de conreu UE 05 (de 0,80 m de potència) i posteriorment l'estrat geològic. No es documentaren restes d'interès arqueològic, motiu pel qual els resultats s'han de considerar negatius.

Pla general de la rasa 09 durant els treballs d'obertura.

Imatge de la rasa 09 un cop finalitzada la seva excavació.

Sondeig 10

Rasa oberta a 10 m a l'est del sondeig 09, dins el mateix camp de conreu que els sondejors 08 i 09.

Les mesures finals del sondeig foren de 20 m de llargada per 1,5 m d'amplada i una potència final d'1,30 m. Els treballs s'iniciaren amb l'extracció del nivell de terres vegetals UE 05 (amb 0,80 m de potència), el qual donà pas directament al nivell geològic, sense que en cap moment es documentessin estructures o restes materials d'interès arqueològic.

Detall dels treballs realitzats durant l'obertura de la rasa 10

Finalització dels treballs a la rasa 10.

Sondeig 11

Seguint la línia del traçat del canal Segarra-Garrigues marcat per les estakes ubicades sobre el terreny, s'observà com a partir del punt de connexió entre el camp on s'ubicaren els sondejors 08, 09 i 10 i el camp següent en sentit est, aquest seguia la línia de feixa que aterrassava dos camps.

Aquest fet dificultà la possibilitat de realitzar els sondejors, al coincidir amb una feixa coberta alhora per nombrosa vegetació.

Per aquest motiu, el sondeig 11 es realitzà al camp superior de la terrassa, paral·lel a les estakes que marquen l'eix del futur canal. El traçat de les estakes no afectava en cap moment el camp inferior.

Les mesures finals del sondeig foren de 12 m de llargada per 1,5 m d'amplada i una potència final de 2,30 m, major que en la resta de sondejors a causa probablement de l'aterrossament del camp. Els treballs s'iniciaren amb l'extracció del nivell de terres vegetals UE 06, el qual donà pas directament al nivell geològic, sense que en cap moment es documentessin restes d'interès arqueològic.

Obertura del sondeig 11. A l'esquerra de la imatge s'observa el desnivell entre ambdós camps.

La potència del sondeig 11 fou major a la de la resta a causa probablement de l'aterrament del camp.

6. CONCLUSIONS

La intervenció arqueològica preventiva efectuada entorn la traça de la futura canalització del sistema de regadiu Segarra-Garrigues al seu pas per la zona d'afectació arqueològica propera al jaciment dels Vilassos, no ha permès la localització d'estructures arqueològiques ni tampoc materials arqueològics..

Els treballs han consistit en l'obertura d'un total d'11 rases de sondeig distribuïdes al llarg de la traça del sistema de regadiu Segarra-Garrigues, marcada sobre el terreny amb estaques.

L'àrea on s'han obert les rases, es troba ocupada per camps d'ús agrícola destinats a la producció del cereal, fet que ha permès documentar en tots els casos com, el nivell de terres vegetals amb ús agrícola, dóna pas directament a l'estrat geològic de la zona. Aquest està compost per nivells sorrencs amb graves o fragments de pedra molt esmicolats. Sota aquests nivells afloren nivells de tapàs rogenc.

Un cop localitzat el nivell geològic i confirmats els resultats negatius, els sondejors eren tapats de nou per motius de seguretat.

Els treballs realitzats i documentats a la present memòria, foren projectats tenint en compte els resultats finals obtinguts arran de la prospecció arqueològica prèvia realitzada per l'arqueòleg Marc Piera, de l'empresa Arqueociència SCSL. Aquest exposà les possibilitats de localitzar restes arqueològiques ocultes al subsòl en aquesta zona al trobar-se pròxima a un antic jaciment d'època romana situat a la zona dels Vilassos.

Així doncs, la consulta dels antecedents arqueològics a la Carta Arqueològica dels termes municipals dels Plans de Sió (la Segarra) i Tàrrrega (l'Urgell) va permetre la localització de l'esmentat jaciment, el qual podia quedar parcialment afectat per les futures obres de canalització.

Els sondejors realitzats a la present intervenció però, han permès descartar aquest fet, obtenint-se uns resultats negatius, tenint sempre present que aquest tipus d'intervenció ofereix només una visió parcial i sesgada del subsòl de la zona.

7. INVENTARI D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

UE 01

Situació: Sondeig 01

Cobreix a: 02

Descripció: Nivell de terres de color marró fosc, soltes a nivell superficial i compactades en prendre una cota inferior.

Definició: Terres vegetals superficials.

UE 02

Situació: A tots els sondejos.

Cobert per: 01, 03, 04, 05 i 06

Descripció: Estrat geològic de la zona, compost per terres sorrenques, nivells de grava i roca esmicolada i tapàs rogenc a cota inferior.

Definició: Estrat geològic

UE 03

Situació: Sondeig 02 i 03

Cobreix a: 02

Descripció: Nivell de terres de color marró fosc, soltes a nivell superficial i compactades en prendre una cota inferior.

Definició: Terres vegetals superficials amb ús agrícola.

UE 04

Situació: Sondeig 04, 05, 06 i 07

Cobreix a: 02

Descripció: Nivell de terres de color marró fosc, soltes a nivell superficial i compactades en prendre una cota inferior.

Definició: Terres vegetals superficials amb ús agrícola.

UE 05

Situació: Sondeig 08, 09 i 10

Cobreix a: 02

Descripció: Nivell de terres de color marró fosc, soltes a nivell superficial i compactades en prendre una cota inferior.

Definició: Terres vegetals superficials amb ús agrícola.

UE 06

Situació: Sondeig 11

Cobreix a: 02

Descripció: Nivell de terres de color marró fosc, soltes a nivell superficial i compactades en prendre una cota inferior.

Definició: Terres vegetals superficials amb ús agrícola.

8. BIBLIOGRAFIA

- Piera, Marc; " Memòria de la prospecció arqueològica a les obres del sector 5 del sistema regadiu Segarra-Garrigues a El Canós i a la Figuerosa". Manresa, desembre de 2007.
- Carta Arqueològica de l'Urgell, IPAC.
- Rodrigo Requena, Esther; " L'evolució del poblament i de l'organització de l'ager de Iesso de l'època ibèrica a l'antiguetat tardana. Estudi de l'ocupació i estructura del territori ". Tesi doctoral. UAB, Facultat de filosofia i lletres, Departament de Ciències de l'Antiguetat i de l'Edat Mitjana, Àrea d'Arqueologia. Juny de 2005.

ANNEX PLANIMÈTRIC

Plànol 01: Localització de les rases de sondeig

